

Tőke Pál (1964–1968)

Tanár úr nagyon élénken emlékszik a képekre, szinte minden tagot felismer ennyi év távlatából is. Hogy került a Kollégiumba?

Élénken élnek bennem ma is az emlékek, mintha csak most lettek volna; nagyon szép évek voltak. Az egyetemi felvételimén Németh Jóska ült benn a KISZ részéről. Akkor nem gondolhattam arra, hogy egy év múlva találkozunk a Kollégiumban, még emlékeztem rá, olyan szőke haja volt, hogy nem lehetett eltéveszteni. Szokás szerint, ha üresedés volt a Kollégiumban, akkor a tagok próbálták jelöltet megnevezni az érintett szakterületről, mindig ügyelve az arányok betartására. Megkeresték a vezető professzorokat, és kikérték a véleményüket. Majd ezután, ha szerncséje volt a diáknak, kapott egy értesítőt a tanulmányi osztálytól, hogy felvették. Velem is így történt. Értesítést kaptam hivatalosan, hogy keressem meg Grasselly Gyula professzor urat, a Kollégium igazgatóját. Professzor úr nagyon barátságosan fogadott, éreztem, hogy bizalommal van irántam. Az eljövendő évek folyamán igyekeztem ezt a bizalmát tovább erősíteni. Úgy emlékszem, hogy az én esetemben nem volt formális felvételi vagy pályázati kiírás. Első évben még albérletben laktam, volt tehát összehasonlítási alapom, milyen kivételes lehetőséghez is jutottam. A gimnáziumot Pakson végeztem, két tanárom is Eötvös-kollégista volt, a történelem és földrajz tanárom, Glósz Lajos szintén a Kollégium hajdani tagja volt, míg a magyartanárom, Gálosi János a budapesti Eötvös Collegium bentlakója volt. Talán érdekes megjegyezni, hogy a szegedi Eötvös Kollégium első korszakának egykori tagja, Dombi József tanár úr is tanított egy rövid ideig a Paksi Vak Bottyán Gimnáziumban. Mivel a Kollégiumban kevés férőhely volt, sajnos nem minden kiváló hallgató kerülhetett be az Eötvös-kollégisták közé. (Például Hatvani Laci is közéjük tartozott, aki mindvégig Bolyais volt, és úgy emlékszem, hogy nagyon jól is érezte ott magát. Látom a honlapon, hogy ennek ellenére és mindannyiunk örömére, komoly szerepet vállalt a Kollégium későbbi életében.) Én Gyuris Laci helyére kerültem. Gyuris Laci a kibernetikai szakterület egyik letehetségesebb hallgatója volt. Tevékenyen részt vett az első magyar számítógép, az M3 programjainak fejlesztésében Budapesten. Lacit még sokáig emlegették a Kollégiumban. A legenda szerint rendszeresen beszámolt levélben a Budapesten végzett munkáiról. Volt ilyen rövid üzenete is a Kollégiumnak: „Éjjel az M3-nál voltam”. Ezt még sokáig emlegettük vele kapcsolatban. Gyuris Lacival kapcsolatos történet még, hogy ő állítólag a vizsga előtti este kapcsolódott ki, ahogy ő mondta: „kimossuk a velőt”.

Milyen volt a Kollégium igazgatója?

Grasselly Gyula bácsi, mindenki így szólította őt nagy tisztelettel, hetente eljött hozzánk a Kollégiumba és mindenféléről elbeszélgetett velünk. Igyekeztünk a programjainkat úgy alakítani, hogy találkozhatunk vele. Váltottuk egymást, hogy mindig legyen három-négy hallgató körülötte. Gyula bácsi sokat mesélt a

háború előtti Kollégiumról is, de leginkább az újjáalakulást követő időkről. Úgy éreztem, hogy kifejezetten ügyelt arra, hogy tudjunk a hagyományokról. „Amikor XY professzor még kollégista volt”, és akkor jöttek a történetek. Komolyan vette ezeket a beszélgetéseket, és láthatóan örömet és kikapcsolódást jelentett neki, ha eljött hozzánk a Kollégiumba, mi pedig nagy megtiszteltetésnek tekintettük, hogy találkozhattunk vele. Abszolút bizalommal volt a társaság felé az első pillanattól kezdve. Jó értelemben mondom, hogy olyan atyáskodó típus volt. A Kollégiumnak mindig volt a tagok által választott diákelnöke is. Az én időmben Zalotai Lajos volt, majd Nagy Péter töltötte be ezt a fontos tisztséget. A diákelnök rendszeres kapcsolatban volt Grasselly Gyula bácsival, ha kellett, soron kívül is felkereshette a tanszékén vagy később a Dékáni Hivatalban. Ha bárhol szoba jött a Kollégium, Gyula bácsi, ha szükségesnek tartotta, elmondta, mi történt, mi pedig igyekeztünk megvédeni a Kollégium jó hírnevét. Emlékszem, volt a Szegedi Egyetemen egy Farkas nevű újságíró. Az ő tollából jött egyszer egy kritikus és elmarasztaló cikk a Kollégiummal kapcsolatban. Szegfű Laci révén azonnal viszontválasszal éltünk. Az egyetemen a hallgatóság körében általában jó vélemény alakult ki a Kollégiumról, igyekeztünk sokat segíteni a vizsgaidőszakokban az évfolyamtársainknak. Szerény, de fontos könyvtárunkat külső hallgatók is használhatták, ha megbíztunk bennük. Az idők folyamán egyre több Eötvös-kollégista lett vezető oktató, akik igyekeztek mindenben támogatni a Kollégiumot. A tanszékeken, a szakmai műhelyekben, a Tudományos Diákkörökben az Eötvös Kollégium mindig képviseltette magát, tagjait számon tartották. Úgy 1967-ben lehetett, amikor Grasselly Gyula bácsi Huhn Péter professzor úrnak, a Kollégium hajdani diákjának adta át a stafétát. Az ok valószínűleg az lehetett, hogy Gyula bácsi dékán lett. Péter bácsi folytatta a jó hagyományokat. Vegyészprofesszorként több kollégistával is kapcsolata volt.

Hogyan működött a közösség?

Emlékszem, hogy minden évben voltak kirándulások. Gyula bácsi kikért minket az egyetemről és egy hétre elutaztunk, külbusszal. Egyik alkalommal bejártuk egész Nyugat-Magyarországot: Győr, Szombathely, Sopron, Kőszeg volt az útvonal. Sokat sportoltunk, ki-ki a választott sportágában, de focizni mindenki szeretett. Az ünneplés sokszor egy-egy focimeccs volt, ha egy régi tag visszalátogatott. A Battyhányból az Ady térre, az Irinyi-épületből a libalegelőre jártunk. Utána legurítottunk egy-egy sört a Sárkányban, az Alsóvárosi Vendéglőben, a Béke Tanszéken. A kollégiumok közül egyedül az Eötvösbe jöhettek be a lányok és ez később is így volt, amikor az Irinyi épületben már volt portás. Talán ez volt az egyetlen dolog, amit irigyeltek tőlünk más kollégisták. Az öreg „Szöllő”, az évtizedek portása, hozzánk beengedte a lányokat, a József Attila Kollégiumba nem. Gyula bácsi kiállt emellett is. Rendeztünk szilveszteri összejöveteleket és farsangi bálokat, Gyula bácsit is meghívtuk, aki el is jött az elejére. Sok kollégiumi buli volt, de anélkül is nagyon jó közösséget alkottunk. A szobatársaim voltak Schmidt Antal, „csapodi” Horváth Péter, Dobozy Gabriella, Laki Ferenc,

Sódar Károly, Németh József, Tőke Pál. Évtizedek múlva is tudtunk egymásról. Majd mindenki tudományos fokozatot szerzett, vezető oktató vált belőle, vagy az élet más területén állta meg a helyét. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a rendszerváltás után sem kellett senkit átértékelni. Ugyanazzal az egyenes gerinccel élt tovább mindenki, megdolgoztunk a sikerért. A Kollégium politikamentes volt, bár beszélgettünk a politikáról. Többen fontos funkciókat töltöttek be a KISZ-ben, ami számukra nem kevés munkával is járt.

A korábbi tagok jelen voltak a Kollégium életében?

Voltak visszajárók: Móricz Ferire, Seres Lacira, Csányi Mikire, Rigó Bélára emlékszem. Aki kiment, arról négy-öt évig elevenen éltek a történetek, gyakran még tovább is. Azután voltak bejárók is. Fényi Szaniszló volt a leghíresebb. Ő szerintem több Eötvös-generáció életében benne volt: úgy 10-15 év tagjainak lehetett vele kapcsolata. Volt egy lakókocsija, utána faháza a Bertalan-emlékműnél, Újszegeden. Akkor még nem volt meg a másik híd. Be-bejárt fürödni, vagy nagyobb hidegben bent aludt. Márta Ferenc professzor intézetében dolgozott, már akkor szép eredményeket ért el. Többször komoly felvetésekkel érkezett a Kollégiumba is: például „nem hisszük el, hogy a vasgolyó és a tollpihe vákuumban ugyanolyan gyorsan esik le, meg kellene nézni”. Karlsruhe-ban nagy kutató-karriert futott be. Minden témában élmény volt vele beszélgetni. Sokat bejárt hozzánk Taródi Béla. Ő elsősorban a vegyészekkel tartott jó kapcsolatot. Később állandó vendég volt Simoncsics Péter is, akit Pordány Laci (Indián) mutatott be nekünk.

Tanár úr kollégiumi éveit kétszer is költöztött a Kollégium? Milyen volt az elhelyezés?

1964-ben, amikor beköltöztem, akkor már a Battyhány utcában volt a Kollégium, egy magánházban. 1965-ben az Irinyi-épület Klinikára néző szárnyának negyedik emeletére költöztünk, ottani hét manzárdszobába. A korábbi helyünkön ugyanis óvoda lett. Bár nagyon fájlaltuk, hogy el kellett költöznünk, de belenyugodtunk. Az új helyen is jól éreztük magunkat, de kissé meleg volt. Számunkra inkább a társaság volt a lényeg. Ez a hely ideiglenesnek bizonyult: egy év után költözhetünk le az épület körútra néző szárnyába, annak első emeletére. A három helyszín közül ez volt a legkényelmesebb, de mi mégis a Batthyányban éreztük magunkat a legjobban, ott nagy kert is volt.

Milyen életet élhetett akkor egy Eötvös-kollégista anyagi értelemben?

Havi 200 forintba került a kollégiumi elhelyezés, amellyel napi háromszori menzai étkezés és mosatás is járt. Volt egy bőrdöngő, amelyikben mindenki beledobta a koszos ruháit, majd az ügyeletes kollégista elvitte heti egyszer az Irinyi-épület alagsorába, néhány nap alatt kimosták, kivasalták, és lehetett érte menni. Az Eötvösben jeles és kitűnő tanulók voltak: 240-300 forint ösztöndíjat kaptunk. Voltak népköztársasági ösztöndíjasok is, karonként egy-két ember, leginkább negyed-ötödévesek. A tanulmányi eredmény és a végzett társadalmi munka számított

döntően. Emlékszem Németh Jóska népköztársasági ösztöndíjas volt, az havi 1000 Ft ösztöndíját jelentett, abból már félre lehetett tenni.

Hogy alakult tanár úr egyéni életpályája?

A 60-as években be lehetett kopogni az ajtón, hogyha valami érdekelte a diákot. Akkor még kevesen voltunk az egyetemen. Én Csákány Béla tanár úrhoz kopogtattam be többedmagammal, még elsőéves koromban, hogy algebrával szeretnénk foglalkozni. Azzal a kötetlen oktató–hallgató viszonytal, amit Csákány Béla tanár úr honosított meg, később Moszkvában ismét megtapasztaltam a Lomonoszov Egyetemen. Ezekre az algebrai kurzusokra csak meghatódottsággal és hálával tudok visszaemlékezni. A végzés után 1968-ban Tandori Károly professzor úr ajánlásával kerültem az Akadémia Számítástechnikai Központjába, ahol tíz évig dolgoztam. 1970-ben egy amerikai számítógép, a CDC3300 installációjában vettem részt. Mai fogalmaink szerint az első rendszergazdák egyike lehettem. A gép operációs rendszerét bitenként elolvastuk, javításokat végeztünk és „frissítéseket” indítványoztunk benne. Ez annyira jól sikerült, hogy a főnökeink komoly kitüntetések kaptak, mi pedig, akik csináltuk, ösztöndíj-lehetőségeket érdemeltünk ki. Én például egy norvég lehetőséget kaptam. Együtt dolgozhattam volna azokkal a norvég kutatókkal, akik az objektum-orientált gondolkodásmódot kialakították, és a szükséges szoftver környezetet létrehozták. Én azonban Szovjetunióba, Moszkvába akartam menni aspiránsnak. 1977-ben védtem meg a kandidátusi értekezésemet. Kis kitérő után az ELTE-re kerültem. Az oktatás lett a fő feladatomban (magas szintű programnyelvek, számítógép hálózatok). Amikor 1982-ben elkezdük az egyetemi szintű képzést, mindössze két személyi számítógépünk volt. Jó kapcsolatot alakítottam ki a hallgatókkal. Sok diplomamunkásom volt. A mi időnkben óriási távolság volt még a hallgatók és az oktatók között. Tisztelettel és alázattal viseltettünk irántuk és a tárgy iránt is, ugyanakkor ez gátlásokat is képes volt létrehozni. Nehéz volt megközelíteni a professzorokat. Én ezt saját oktatói munkámban igyekeztem oldani, ugyanis ez a diák teljesítményének rovására mehet. Számtalan trükk segített, hogy ezt a viszonyt kialakítsam a hallgatókkal. Kemény vizsgáztatónak mondtak a hallgatók, de oda mertek hozzám jönni. Nálam akárhányszor lehetett vizsgázni, de a minimális szintből nem engedtem. Soha nem volt balhém, nem váltam a hallgatók célpontjává. Egyetlen egyszer jött egy panasz: nem írtam be valakinek az elégtelent. A mi időnkben hatékony elitegyetemek működtek Magyarországon, komoly felvételi rendszerrel. Ma is úgy gondolom, hogy csak ennek van értelme. Miért jó az, hogy ötszáz hallgatót beiskoláznak és átlagban csak ötven hallgató végez? Mi munka van az évekig bent maradó négyszázötven hallgatóval! Kezdetből közel tizenöt évig szolgáltam az előadókban a tömegegyetemet, a színvonal feltétlen megőrzése mellett. Közben három és fél évet Svájcban töltöttem: modern, negyedik generációs környezetekben kellett kereskedelmi és pénzügyi rendszereket létrehoznom. Ezekkel az eszközökkel a próbálkozó szakembereknek csak közel 10 százaléka tudott hatékony rendszereket létrehozni. Ekkor éreztem igazán, hogy a szakmám meg van

mentve. Mert miről is szól az informatika? Egyfelől rendszereket kell létrehozni, de nem szabad programozni, mert az komoly hibaforrást jelent. Ezt az ellentmondást kell feloldani, ha valamit létre akarunk hozni. A Kollégiumban eltöltött idő bennem él a mai napig, ezért emlékszem annyira elevenen a kollégista társaimra. Mély, máig tartó és különleges emberi kapcsolatok és barátságok alakultak ki közöttünk. Életre szólóak, nekem leginkább Csörgő Sándorral.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Budapesten
Szerkesztette: Antal Gabriella Karlivna*